

FM: Izmaksātā atbalsta apjoms Covid-19 seku mazināšanai kopbudžeta izdevumos jau pārsniedz 900 miljonus eiro

Publicēts: 22.06.2021.

[Budžets](#)

[Covid-19](#)

[Jaunami](#)

Globālā pandēmija turpina ietekmēt situāciju budžeta izpildē un šogad budžeta deficīta veidošanās vērojama jau gada sākumā. To nosaka straujais izdevumu pieaugums saistībā ar izmaksāto atbalstu Covid-19 seku mazināšanai. Šā gada pirmajos piecos mēnešos kopbudžeta izdevumu apmērs bija krietni augstāks par ieņēmumiem un konsolidētajā kopbudžetā izveidojās 630,2 miljonu eiro deficīts. Pērn attiecīgajā periodā kopbudžetā bija 58,7 miljoni eiro pārpalikums, bet 2019. gada piecos mēnešos pat 514,4 miljoni eiro pārpalikums. Pēdējos gados ierasti kopbudžetā bija vērojama pārpalikuma veidošanās gada pirmajā pusē, saglabājoties līdz pat rudenim, bet gada nogalē, izdevumiem pieaugot straujāk gan valsts budžetā, gan pašvaldību budžetos, kopbudžetā veidojās finansiālais deficīts.

Kopbudžetā veikto izdevumu apmērs šā gada piecos mēnešos, salīdzinot ar pērnā gada attiecīgo periodu, pieaudzis par 1 015 miljoniem eiro jeb 21,8% un veido 5 665,5 miljonus eiro. Atbilstoši FM apkopotajai informācijai, kas balstās uz Valsts kases datiem, pirmajos piecos mēnešos izmaksātā atbalsta apjoms Covid-19 seku mazināšanai kopbudžeta izdevumos jau pārsniedz 900 miljonus eiro. Pērn piecos mēnešos Covid-19 seku mazināšanai izlietotā atbalsta apjoms atbilstoši Valsts kases datiem kopbudžetā bija 157,1 miljons eiro. Līdz maija beigām gandrīz 470 miljoni eiro izmaksāti dažādu pabalstu veidā, tostarp 187 miljoni eiro vienreizējos pabalstos ģimenēm ar bērniem un 110 miljoni eiro pabalstos pensionāriem un personām ar invaliditāti, tāpat arī uzņēmumu un nodarbināto atbalstam 114 miljonus eiro dīkstāves pabalstos un 18 miljonus eiro algu subsīdijās. Papildus tam, grantu veidā apgrozāmajiem līdzekļiem komersanti šogad piecos mēnešos saņēmuši 309 miljonus eiro. Nozīmīgs pieaugums izdevumos vērojams arī veselības nozares finansēšanai, Veselības ministrijas izdevumu apmēram palielinoties par 222,6 miljoniem eiro jeb 45%, salīdzinot ar 2020. gada pirmajiem pieciem mēnešiem. Pieaugumu sekmēja gan nozares atalgojuma celšana, gan ar Covid-19 krīzi saistīti izdevumi, tostarp medikamentu, aprīkojuma, arī vakcīnu iegādei.

Tradicionāls pieaugums bijis izdevumos pensijām, kas palielinājušies par 77,2 miljoniem eiro jeb 8,1%, kopbudžetā veidojot 1 024,7 miljonus eiro. No 2021. gada 1. janvāra tika paaugstinātas minimālās valsts pensijas (vecuma, invaliditātes un apgādnieka zaudējuma gadījumā), kā arī valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs. Par periodu no 2021.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 30.aprīlim atlīdzību Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) izmaksāja iepriekšējā apmērā, kāds bija līdz 2020.gada 31.decembrim, neņemot vērā minimālā apmēra pārrēķinu, bet neizmaksāto atlīdzības starpību piemaksas veidā par janvāri, februāri, martu un aprīli, kas izriet no minimālā apmēra pārskatīšanas, izmaksāja 2021.gada maijā. Tāpat pensiju izdevumu pieaugumu noteica pērnā gada oktobrī veiktā indeksācija.

Izdevumi slimības pabalstiem valsts speciālajā budžetā šā gada janvārī-maijā veidoja 146,4 miljonus eiro, kas ir par 37 miljoniem eiro jeb 33,8% vairāk kā pērn piecos mēnešos. Pieaugumu ietekmēja izmaiņas likumdošanā, paredzot, ka slimības lapas tiek apmaksātas no valsts budžeta līdzekļiem Covid-19 aizdomu gadījumā jau no pirmās dienas. Atbilstoši VSAA datiem šā gada pirmajos piecos mēnešos slimības pabalstu saņēmēju skaits palielinājās par 30%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Ja 2020. gadā piecos mēnešos vidēji mēnesī izmaksāti 42,7 tūkstoši slimības pabalstu, tad šogad šis rādītājs pieaudzis attiecīgi līdz 55,7 tūkstošiem, no kuriem aptuveni 40% pabalstu bija saistīti ar Covid-19 radītu darbnespēju. Savukārt izdevumi bezdarbnieka pabalstiem šā gada piecos mēnešos ir bijuši 55,8 miljoni eiro, kas ir par 15,7 miljoniem eiro jeb 22% zemāki kā pērn janvārī-maijā, ko ietekmēja izmaksātā pabalsta vidējā apmēra samazinājums no 359 līdz 307 eiro jeb par 14,4%, kas saistīts ar 2020. gada sākumā veiktajām izmaiņām bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilgumā un apmērā.

Kopbudžetā samazinājums vērojams arī kapitālajos izdevumos, tie sarukuši par 26,2 miljoniem eiro jeb 8,5% un veidoja 282,9 miljonus eiro. Zemāks līmenis kā pērn vērojams izdevumos Nacionālajos bruņotajos spēkos, tāpat arī pašvaldību budžetā ar ES fondu projektu īstenošanu saistītajos izdevumos. Pašvaldību budžetā arī kopumā izdevumu apjoms pieaudzis tikai par 11,7

miljoniem eiro jeb 1,1%, līdz ar ko pašvaldību budžetā saglabājies augsts pārpalikuma līmenis 97,5 miljonu eiro apmērā.

Savukārt, kopbudžeta ieņēmumi piecos mēnešos palielinājušies par 326 miljoniem eiro jeb 6,9% un veidoja 5 035,2 miljonus eiro. Nodokļu ieņēmumu plāns kopbudžetā piecos mēnešos tika pārsniegts par 268,4 miljoniem eiro jeb 7,5%, īpaši strauji pieaugot virsplāna ieņēmumiem aprīlī un maijā. Nodokļu ieņēmumi, ekonomikai atveseļojoties no krituma pērn pavasarī, piecos mēnešos palielinājušies par 389,9 miljoni eiro jeb 11,2%. To apmērs kopbudžetā veidoja 3 870,3 miljonus eiro. Ja nodokļu ieņēmumi gada pirmajā ceturksnī vēl atpalika no 2020. gada attiecīgā perioda līmeņa, tad jau aprīlī-maijā to apmērs būtiski pārsniedza ieņēmumu līmeni pērn. Taču nozīmīgais pieaugums Valsts kases datus par nodokļu ieņēmumiem jāvērtē piesardzīgi, ņemot vērā nesadalītos ieņēmumus vienotajā nodokļu kontā, kurā tiek ieskaitīti ne tikai nodokļu, bet arī nodevu un citi valsts noteiktie maksājumi un kur tie uzkrājas līdz to sasaistei ar attiecīgajām deklarācijām un sadalīšanai pa veidiem un kopbudžeta līmeņiem. Maija beigās uzkrātais nesadalītā vienotā nodokļu konta atlikums bija 302,4 miljoni eiro un tas iekļauj arī, piemēram, AS "Latvijas valsts meži" veikto dividenžu maksājumu, kas, sadalot, var tikt attiecināts arī uz nenodokļu ieņēmumiem. Atbilstoši likumam "Par valsts budžetu 2021.gadam" AS "Latvijas valsts meži" maksājums 2021. gadam veido ne mazāk kā 90,5 miljonus eiro, ietverot arī uzņēmumu ienākuma nodokli. Pēc FM novērtējuma lielākā daļa nesadalīto ieņēmumu 2-3 mēnešu laikā tiek pārdalīta uz sociālās apdrošināšanas iemaksām, iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN), pievienotās vērtības nodokli un uzņēmumu ienākuma nodokli.

Nozaru griezumā tendences ir bijušas atšķirīgas, ja ieņēmumi dažās nozarēs jau nozīmīgi pārsniedz iepriekšējā gada un arī pirmskrīzes līmeņus, tad citās nozarēs uzlabojums piecos mēnešos nav vērojams. Balstoties uz Valsts ieņēmumu dienesta datiem, redzams, ka nozīmīgs nodokļu ieņēmumu pieaugums gan pret 2020. gadu, gan arī 2019. gadu vērojams apstrādes rūpniecībā, veselības un sociālās aprūpes nozarē, informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē, kā arī tirdzniecības nozarēs. Tirdzniecības nozarē nodokļu ieņēmumi straujāk pieauguši aprīlī-maijā, ko sekmēja ierobežojumu mazināšana klātienē tirdzniecībai. Savukārt, vairākās krīzes skartajās nozarēs nodokļu ieņēmumi joprojām nesasniedz 2020. gada piecu mēnešu līmeni. Starp tām izceļamas tādas nozares kā izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi, māksla, izklaide un atpūta, tāpat arī transporta un uzglabāšanas nozare.

Joprojām no 2019. gada līmeņa atpaliek IIN un akcīzes nodokļa ieņēmumi. Ieņēmumiem no IIN zemāku apmēru ietekmēja pieaugums ar nodokli neapliekamā ienākuma bāzē kā nodarbinātajiem, tā arī pensionāriem no šā gada 1.janvāra, tāpat arī nozīmīgais šī nodokļa atmaksu apjoms šogad martā pēc iedzīvotāju ienākuma deklarāciju iesniegšanas. IIN ieņēmumi veido būtisku daļu pašvaldību budžeta ieņēmumu. Šā gada piecos mēnešos pašvaldību budžetos IIN ieņēmumi tika ieskaitīti 499,2 miljona eiro apmērā jeb 37,5% no gada plāna, kas ir par 7,3 miljoniem eiro jeb 1,4% mazāk nekā paredz attiecīgā perioda IIN ieņēmumu prognoze. Atbilstoši budžeta likumam pašvaldībām tiek garantēta IIN prognozes izpilde, līdz ar to pašvaldību budžetos tiks ieskaitīti visi plānotie IIN ieņēmumi, kas par šā gada sešiem mēnešiem ir 46% no budžeta likumā norādītā apjoma.

Lai gan šī gada piecos mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumi pārsniedz attiecīgā perioda līmeni pērn par 17 miljoniem eiro jeb 4,2%, tomēr tie joprojām par 6,6 miljoniem eiro jeb 1,6% atpaliek no ieņēmumu apjoma 2019. gada piecos mēnešos. Galvenokārt tas saistīts ar samazinājumu ieņēmumos no alkoholiskajiem dzērieniem, kas par 11,8 miljoniem eiro atpaliek no 2019. gada līmeņa. Jāņem vērā, ka šo ieņēmumu samazinājumu ietekmēs nesamaksāto nodokļu parādi, kā arī zemāks alkohola patēriņš saistībā ar ierobežojumiem dažādu izklaides vietu darbībā un attiecībā uz pārvietošanos starp valstīm, kas mazinājis alkohola tirdzniecības apjomus pierobežā.

Saskaņā ar Valsts kases operatīvajiem datiem turpina palielināties valsts parāds un 2021. gada maija beigās tā apmērs nominālvērtībā veido 13,4 miljardus eiro, kopš 2020. gada beigām pieaugot par 0,9 miljardiem eiro. Valsts parāda pieaugumu noteica galvenokārt veiktie aizņemšanās pasākumi, nodrošinot resursus valsts budžeta deficīta finansēšanai un valsts aizdevumu nodrošināšanai, tai skaitā Covid-19 uzliesmojuma ietekmes mazināšanas pasākumu finansēšanai un ekonomikas atbalstam, kā arī valsts parāda saistību izpildei. Atbilstoši Valsts kases prognozēm Stabilitātes programmai 2021.-2024. gadam šogad sagaidāma vispārējās valdības parāda palielināšanās līdz 48,9% no IKP, pretstatā 43,5% no IKP līmenim pērn.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-izmaksata-atbalsta-apjoms-covid-19-seku-mazinasanai-kopbudzeta-izdevumos-jau-parsniedz-900-miljonus-eiro>